

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292. Ефективна економіка. 2025. № 11.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2025.11.89>

УДК 336.71:005.35:338.24

*В. В. Дранус,
к. е. н., доцент кафедри фінансів і кредиту,
Чорноморський національний університет імені Петра Могили
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5617-6740>*

МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ БАНКІВ НА ОСНОВІ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКІВ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

*V. Dranus,
PhD in Economics, Associate Professor,
Petro Mohyla Black Sea National University*

MECHANISM FOR ENSURING SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF BANKS BASED ON FOREIGN EXPERIENCE IN THE FUNCTIONING OF FINANCIAL SERVICES MARKETS

У статті досліджено концепцію сталого розвитку банківської діяльності на засадах соціальної відповідальності з урахуванням міжнародного досвіду та сучасних теоретичних підходів. Проаналізовано різні визначення та погляди на сталий розвиток, що дозволило сформулювати комплексне узагальнення механізму його впровадження у банківську практику, поєднуючи економічну стабільність, управління

ризиками, екологічну та соціальну відповідальність. Розглянуто приклади провідних зарубіжних банків щодо «зеленого» кредитування, випуску соціальних і «зелених» облігацій, застосування ESG-принципів та цифрових технологій, що підвищують ефективність і знижують екологічний слід. Визначено можливості адаптації цих практик для України в умовах воєнного стану та розвитку ринку «зелених» фінансів, а також перспективи подальших наукових досліджень щодо взаємозв'язку між впровадженням принципів сталого розвитку та фінансовою стабільністю банківського сектору.

The article explores the concept of sustainable development in banking activities based on corporate social responsibility, taking into account international experience and contemporary theoretical approaches. It analyzes various definitions and perspectives on sustainable development, allowing for a comprehensive generalization of the mechanisms for its implementation in banking practice, combining economic stability, risk management, social responsibility, and environmental sustainability. The study examines recent practices of leading international banks, including green lending, the issuance of social and green bonds, the application of ESG principles in corporate governance, and the use of digital technologies to improve operational efficiency and reduce environmental impact. The analysis highlights the differentiated effects of sustainable banking practices depending on bank size, geographic location, and regulatory environment, emphasizing the significant role of governance, supervisory frameworks, and monetary policy in enhancing the positive impact of sustainability initiatives. The paper also discusses the correlation between the achievement of Sustainable Development Goals and non-performing loans, identifying both potential risks and benefits for financial stability. The findings underline the relevance and necessity of adapting these international practices for Ukraine, particularly in the post-war context, where the development of a domestic green finance market is a critical factor for economic recovery. The adaptation requires

the creation of a comprehensive state strategy for green bonds, regulatory improvements, capacity building, and the establishment of monitoring systems to manage credit risks associated with sustainable projects. The study concludes that the implementation of sustainable banking mechanisms not only fosters economic efficiency and social cohesion but also strengthens environmental stewardship, ensuring long-term resilience of the banking sector. Future research perspectives include the assessment of the effectiveness of sustainability initiatives in reducing non-performing loans, enhancing bank liquidity and profitability, and evaluating the interplay between economic performance and social-environmental responsibility in financial institutions. Overall, the article provides both theoretical and practical insights into how sustainability principles can be systematically integrated into banking operations, offering guidance for policymakers, regulators, and practitioners in shaping a resilient and responsible financial sector.

Ключові слова: *Банківська діяльність, сталий розвиток, соціальна відповідальність, ESG-принципи, зелене кредитування, «зелені» облігації, фінансова стабільність.*

Keywords: *Banking, sustainable development, social responsibility, ESG principles, green lending, green bonds, financial stability.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Сталий розвиток банківського сектору є одним із ключових чинників забезпечення фінансової стабільності та довіри до банківської системи в умовах економічних і соціальних трансформацій. В українських реаліях питання сталого розвитку набуло особливої актуальності через потребу післявоєнного відновлення економіки, інтеграції до європейського фінансового простору та підвищення ролі банків у фінансуванні екологічно, соціально й управлінсько відповідальних проєктів. Успішна реалізація цих завдань безпосередньо

залежить від здатності банків адаптувати принципи соціальної відповідальності до власних стратегій розвитку.

Попередня Політика щодо розвитку сталого фінансування на період до 2025 року, затверджена НБУ у 2021 р. [1], не забезпечила очікуваного рівня інтеграції ESG-принципів ((Environmental, Social, Governance – екологічних, соціальних та управлінських) у діяльність банків. Її реалізація була ускладнена воєнними подіями, макроекономічною нестабільністю та відсутністю чітких регуляторних механізмів для оцінки й управління ESG-ризиками. Як наслідок, більшість банків залишилися орієнтованими переважно на короткострокові фінансові результати, тоді як питання соціальної відповідальності, етичного управління та «зеленого» фінансування залишаються фрагментарно реалізованими.

Відповіддю на ці виклики стала оновлена ESG-стратегія Національного банку України [2], що спрямована на формування комплексної системи сталого фінансування, розроблення політик управління ESG-ризиками, обов'язкове розкриття нефінансової звітності та інтеграцію принципів соціальної відповідальності в корпоративне управління фінансовими установами. Проте НБУ лише формує нові нормативні засади і методичні орієнтири, що відкриває можливість для наукових досліджень, спрямованих на розробку конкретних підходів, моделей та інструментів сталого розвитку банків в Україні.

Постановка завдання. Таким чином, актуальність теми зумовлена тим, що на сучасному етапі формування політики сталого фінансування український банківський сектор потребує науково обґрунтованих рекомендацій щодо впровадження ефективних механізмів соціально відповідального управління. Дослідження і механізми адаптації зарубіжного досвіду соціально відповідального банкінгу дозволять запропонувати дієві рішення, що сприятимуть підвищенню стійкості, репутаційної надійності та конкурентоспроможності банків України у сучасний та післявоєнний період.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика сталого розвитку банків і впровадження принципів соціальної відповідальності у фінансову діяльність активно досліджується у світовій та вітчизняній науці. У більшості праць увага зосереджується на питаннях інтеграції принципів ESG у систему корпоративного управління банків, розробленні механізмів «зеленого» фінансування та формуванні етичних стандартів ведення бізнесу. Так, у праці В.Ільчука та А.Шпомера розкрито вплив соціальної відповідальності фінансових установ на ефективність їх діяльності, підкреслено важливість корпоративної етики та стейкхолдерського підходу в управлінні небанківськими структурами [3, с. 384–387]. Подібні акценти спостерігаються й у роботах зарубіжних дослідників, які доводять, що системне впровадження принципів соціальної відповідальності підвищує довіру клієнтів, зменшує ризики репутаційних втрат і сприяє довгостроковій фінансовій стабільності [4, с. 41–43; 5, с. 65–68].

Окрему увагу дослідники приділяють теоретичним аспектам сталого розвитку фінансових установ. Зокрема, М.Сороківська у своїх роботах акцентує увагу на тому, що економічна ефективність сучасного банку має вимірюватися не лише прибутковістю, а й рівнем соціального та екологічного впливу його діяльності, що відповідає глобальним трендам фінансової відповідальності [6, с. 112–114]. Значний внесок у розвиток концепції ESG-менеджменту зроблено у працях західних економістів, які обґрунтовують необхідність включення нефінансових критеріїв у моделі ризик-менеджменту, кредитного скорингу та оцінки інвестиційних проєктів [4, с. 65–68].

В українському науковому полі дослідження ESG-фінансування набули активного розвитку після затвердження НБУ «Політики щодо розвитку сталого фінансування на період до 2025 року» [1]. Однак подальший аналіз засвідчив, що її реалізація виявилася обмеженою: відсутність чітких регуляторних механізмів, недостатня готовність банків до інтеграції ESG-ризиків та вплив воєнного стану зумовили лише часткове досягнення

поставлених цілей [7, с. 111]. У відповідь на це у 2024 році НБУ представив оновлену ESG-стратегію, спрямовану на глибшу інтеграцію принципів сталого розвитку у банківську політику, удосконалення підходів до управління ESG-ризиками та запровадження нефінансової звітності за міжнародними стандартами [2]. Проте сама стратегія наразі має рамковий характер і потребує подальшого наукового доопрацювання, зокрема у частині практичного впровадження інструментів сталого фінансування в українських банках.

Зарубіжний досвід свідчить, що банки, які системно впроваджують ESG-принципи, не лише підвищують свою репутаційну привабливість, але й досягають більшої фінансової стійкості завдяки зниженню операційних та екологічних ризиків [8; 9]. Практики країн ЄС демонструють дієві підходи до інтеграції соціальної відповідальності у корпоративну стратегію банків, у тому числі через створення внутрішніх ESG-комітетів, екологічного скорингу та обов'язкової публікації нефінансових звітів [8; 9]. Проте більшість цих підходів сформована в умовах стабільної економіки, що ускладнює їх пряме застосування в Україні без адаптації до специфіки воєнного та поствоєнного періоду.

Отже, узагальнюючи наукові напрацювання, можна зробити висновок, що дослідники вже детально розглянули такі аспекти проблеми: концептуальні засади ESG-фінансування, етичні принципи корпоративної відповідальності, міжнародні практики сталого банкінгу та нормативне підґрунтя формування ESG-політик. Проте низка важливих питань залишається нерозв'язаною, адже, недостатньо вивчено механізми адаптації зарубіжного досвіду соціально відповідального банкінгу до умов українського ринку фінансових послуг, що перебуває у фазі воєнної трансформації. Крім того, потребує розвитку система кількісної оцінки впливу ESG-заходів на фінансову стійкість банків, що дозволяло б визначати економічну доцільність таких практик. В Україні відсутні уніфіковані методики зовнішньої верифікації нефінансової звітності, що знижує

достовірність ESG-даних і ускладнює моніторинг ефективності політики сталого розвитку. Нарешті, залишається відкритим питання інтеграції ESG-ризиків у ризик-менеджмент банківських операцій, зокрема в процеси кредитного скорингу, формування резервів і довгострокового планування [2].

Таким чином, актуальність подальших досліджень полягає в необхідності наукового узагальнення зарубіжного досвіду соціально відповідального банкінгу, розробки адаптаційних механізмів для українських банків та формування практичних рекомендацій щодо реалізації оновленої ESG-політики НБУ. Це створює наукове підґрунтя для підвищення стійкості фінансової системи України та її поступової інтеграції у європейський фінансовий простір на засадах сталого розвитку.

Постановка завдання. Метою цієї статті є наукове обґрунтування та розробка практичних рекомендацій щодо забезпечення сталого розвитку банківської системи України через інтеграцію принципів соціальної відповідальності та ESG-підходів у діяльність фінансових установ. Відповідно до цього завдання дослідження спрямоване на узагальнення зарубіжного досвіду впровадження ESG-принципів, оцінку його адаптованості до українських реалій, а також аналіз чинної політики НБУ в сфері сталого фінансування з урахуванням обмежень воєнного періоду. Визначення ключових інструментів та механізмів, що дозволять підвищити ефективність впровадження соціально відповідальних практик у банках, розробити рекомендації щодо інтеграції ESG-ризиків у кредитні та операційні процеси, а також створити основу для оцінки економічної та соціальної доцільності таких заходів. Результати дослідження мають сприяти формуванню комплексних підходів до ESG-менеджменту в українських банках, підвищенню їх фінансової стійкості та підготовці до інтеграції у міжнародний фінансовий простір на засадах сталого розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сталий розвиток банківської системи є однією з ключових умов ефективного функціонування сучасного ринку фінансових послуг, оскільки він поєднує економічну

стабільність, управління ризиками та соціально-екологічну відповідальність фінансових установ, в тому числі й банківських. Незважаючи на значну кількість наукових досліджень у цій сфері, сьогодні не існує єдиного підходу до визначення поняття «сталий розвиток банківської діяльності». Різні автори підкреслюють різні аспекти цього процесу, відображаючи його багатовимірний характер.

Частина науковців акцентує увагу на економічних аспектах сталого розвитку, зокрема на підвищенні фінансової ефективності банків, оптимізації структури активів, мінімізації кредитних та ринкових ризиків і підтримці фінансової стабільності [11; 12, с. 553]. Інші автори виділяють соціальну складову, розглядаючи банківську діяльність у контексті соціальної відповідальності, фінансової інклюзії, підтримки освіти та розвитку підприємництва [13, с. 743; 14, с. 56]. Третя група дослідників концентрується на екологічних аспектах, зокрема на «зеленому» кредитуванні, впровадженні ESG-принципів, розвитку ринку зелених облігацій та зменшенні негативного впливу банківської діяльності на навколишнє середовище [15, с. 531; 16, с. 26].

Одним із механізмів, що стимулює високоякісний сталий розвиток банків, є зелене кредитування, воно передбачає фінансування екологічно безпечних, ресурсоефективних і низьковуглецевих проєктів. В Китаї дослідження на основі незбалансованих панельних даних банків, що котируються на біржі, засвідчило, що зелений кредит істотно підвищує рівень сталого розвитку банків, при цьому ефект посилюється під дією нагляду за зеленим середовищем та м'якої монетарної політики. Особливо помітний позитивний вплив це має на малі та регіональні банки, що підкреслює значення адаптації стратегій зеленого кредитування до масштабів та специфіки банків [11].

Водночас дослідження діяльності провідних європейських банків свідчать, що звітність за Цілями сталого розвитку (ЦСР) залишається неоднорідною та фрагментарною. Аналіз нефінансової ефективності за

системою GRI демонструє, що банки концентрують увагу лише на окремих цілях ЦСР, часто ігноруючи інші, що обмежує комплексну оцінку їх внеску у сталий розвиток. Це свідчить про потребу у системному підході до звітності, інтеграції ЦСР у стратегії банків та посиленні управлінських практик у сфері ESG [13, с. 750]. Важливим аспектом є взаємозв'язок сталого розвитку банків і банківського ризику. Дослідження показують, що досягнення високого рівня ЦСР може бути пов'язане з підвищенням частки проблемних кредитів у банківському портфелі, особливо у випадках недостатньо розвиненого регуляторного нагляду. При цьому визначення низькоризикових видів діяльності та адаптація кредитних політик дозволяють мінімізувати негативний вплив на фінансову стабільність банків, одночасно забезпечуючи підтримку ЦСР [12, с. 562; 19, с. 212].

Соціальна відповідальність та ESG-ініціативи безпосередньо впливають на фінансові показники банків. Емпіричний аналіз показників діяльності 142 банків 35 країн свідчать, що екологічна активність у поєднанні з ефективним корпоративним управлінням знижує рівень ризиків і підвищує фінансову стабільність. Банки, чутливі до екологічних питань, демонструють нижчий кредитний та ринковий ризик, що підтверджує важливість інтеграції екологічних факторів у систему управління ризиками [15, с. 534; 12, с.553].

У різних регіонах світу практичне застосування ESG-інструментів значно відрізняється. У США та Європі банки активно впроваджують зелені облігації для фінансування відновлюваної енергетики та енергоефективних проєктів, що знижує кредитний ризик і сприяє досягненню ЦСР, особливо у сферах доступної енергії та екології [14, с. 60]. Водночас у країнах Африки та Азії, де ризикованість фінансових систем є вищою, банки відчувають обмежену можливість фінансувати зелені проєкти через невизначеність прибутковості та ризик неповернення кредитів [12, с. 559].

Цифрові фінанси стають додатковим інструментом підтримки сталого розвитку. Наприклад, у Китаї використання цифрових фінансових платформ для фінансування екологічних проєктів дозволяє пом'якшувати регіональні екологічні нерівності та знижувати викиди CO₂, одночасно підвищуючи фінансову доступність для малого бізнесу та зелених стартапів [17, с. 50].

Аналогічно, в ОАЕ цифрові та зелені фінанси сприяють зростанню споживання відновлюваної енергії та інтеграції ESG-критеріїв у кредитні процеси [18, с. 90].

Результати дослідження свідчать про необхідність інтеграції ESG-підходів у систему управління ризиками, розвитку цифрових і зелених фінансових інструментів, а також посилення наглядових функцій регуляторів. Такий комплексний підхід дозволяє банкам ефективно поєднувати фінансову стабільність з реалізацією соціальних і екологічних цілей, що є критично важливим у сучасних умовах глобальних викликів та змін у фінансовому середовищі.

Узагальнення теоретичних підходів дозволяє визначити механізм сталого розвитку банківської діяльності на засадах сталого розвитку як комплекс взаємопов'язаних економічних, управлінських та регуляторних інструментів і практик, що забезпечують гармонійне поєднання економічного зростання банку, соціальної справедливості та екологічної стійкості. Він передбачає впровадження принципів відповідального фінансування, соціальної відповідальності, екологічної відповідальності та належного корпоративного управління, інтегрування стандартів ESG та Глобальних принципів відповідального банкінгу, а також активну взаємодію із зацікавленими сторонами. Метою такого механізму є підвищення фінансової ефективності та стабільності банку, мінімізація ризиків, сприяння розвитку «зелених» і соціально значущих проєктів, а також створення умов для досягнення цілей сталого розвитку, зберігаючи баланс між короткостроковими прибутками і довгостроковою соціально-екологічною цінністю.

Досліджуючи зарубіжні практики сталого розвитку банківської діяльності, слід зазначити кілька важливих аспектів, що характеризують підхід міжнародних фінансових установ. Великі банки активно використовують боргові інструменти, зокрема «зелені» облігації, як механізм сталого фінансування, що дозволяє залучати капітал для проєктів з високими екологічними та соціальними стандартами. Такі інструменти формують альтернативний фінансовий механізм, що забезпечує реалізацію екологічних

і соціальних стратегій емітентів без додаткових витрат, характерних для традиційних облігацій.

Інше важливе спостереження полягає в тому, що банки адаптують свої стратегії до локальних умов та потреб економік конкретних країн. Наприклад, у Мексиці та Австралії фінансові установи враховують специфіку національних ринків, кліматичні та регуляторні особливості, що дозволяє підвищити ефективність і ризик-стійкість зеленого кредитування та інвестицій у соціально значущі проекти.

Ще один напрямок включає комплексний підхід до кредитування, коли банки поєднують різні сектори економіки, такі як нерухомість, агробізнес або відновлювана енергетика, та застосовують комплексні критерії оцінки проектів, зокрема енергоефективність, зменшення викидів CO₂ та інші екологічні показники. Такий підхід дозволяє забезпечити цілісну реалізацію принципів сталого розвитку, знижуючи фінансові та екологічні ризики та підвищуючи довгострокову стійкість банківського портфеля.

На основі здійсненого аналізу в таблиці 1 наведено конкретні приклади реалізації механізмів сталого розвитку зарубіжними банками протягом останніх трьох років, які можуть слугувати орієнтиром для потенційної адаптації в Україні.

Таблиця 1. Зарубіжні банківські практики сталого розвитку

Банк / країна	Рік	Практика сталого розвитку	Деталі та особливості	Бар'єри реалізації в Україні
DBS Group (Сінгапур)	2023	Збільшення сталого фінансування до 70 млрд SGD, скорочення експозиції на теплову вугілля на 18 %	Поєднання масштабного сталого фінансування + вихід із шкідливих секторів	Банки мають менше інструментів для масового виходу з екологічно шкідливих секторів
European Investment Bank (ЄС)	2024	Випуск Climate & Sustainability Awareness Bonds на €18.3 млрд	Великі обсяги зеленої емісії з чіткими стандартами (EU Green Bond Standard)	В Україні ринок зелених/соціальних облігацій дуже слабкий
UniCredit Bank Czech Republic & Slovakia	2023	Перша в Чехії Green Covered Bond на €500 млн	Механізм «green covered bond» забезпечений «зеленим» портфелем	В Україні відсутня практика covered bonds і «зелених» covered bonds

Продовження таблиці 1.

Банк / країна	Рік	Практика сталого розвитку	Деталі та особливості	Бар'єри реалізації в Україні
BBVA (Іспанія)	2023	Інтеграція ESG у бізнес-модель, визнаний DJSI	Сталий розвиток = стратегічна вісь бізнесу	В Україні банки поки впроваджують ESG лише частково
Commercial Bank of Dubai (OAE)	2023	Випуск зеленої облігації USD 500 млн	Масштабний борговий інструмент для «зелених» проєктів	В Україні немає таких великих інструментів і ринку
Golomt Bank (Монголія)	2025	Випуск green & social bond USD 50 млн	Зареєстрована на Люксембурзькій біржі; застосування міжнародних стандартів	В Україні ще не розвинена практика випуску таких облігацій
DenizBank (Туреччина)	2025	Випуск зеленої облігації USD 270 млн	Sustainable Finance Framework, участь IFC/EBRD	В Україні банкам важко залучати міжнародних інвесторів для зелених емісій
Bank of China (Китай)	2024	SGS (sustainability-linked green & social) bond CNH 2.5 млрд	Комбінований зелено-/соціальний борг із суворими критеріями	В Україні поки немає подібних складних інструментів
Central American Bank for Economic Integration (CІІА)	2024	Sustainable Bond - US\$34,7 млн	Поєднання Green, Blue, Social та Sustainable Bonds	В Україні ще не створено комплексного підходу до кількох типів облігацій
TD Bank Group (Канада)	2023	Зелена облігація US\$ 500 млн	Визнана «Green Bond of the Year – Financial Institution»	В Україні такі нагороди та масові випуски практично відсутні
Scotiabank (Мексика / Північна Америка)	2024	Перша Green Bond мексиканського ринку -US\$219 млн	Адаптація міжнародного ESG-інструменту до локального ринку	В Україні немає подібного виходу міжнародних банків на локальні ринки
National Australia Bank (Австралія)	2024–2025	Green Finance для Commercial Real Estate, фінансування агробізнесу та відновлення лісів	Поєднання кредитування нерухомості, агробізнесу з екологічними критеріями	В Україні поки немає комплексних екологічних кредитних програм для різних секторів

Джерело: сформовано автором

В Україні впровадження практик сталого розвитку банківської діяльності та використання фінансових інструментів, таких як зелені та соціальні облігації, поки що знаходиться на початковому етапі, що пояснюється комплексом економічних, інституційних та соціально-політичних факторів. Зокрема, відсутність комплексної державної стратегії

розвитку ринку «зелених» фінансів обмежує масштаби застосування відповідних механізмів. Хоча існують певні ініціативи та нормативні документи, вони не охоплюють усіх ключових аспектів – від чітких критеріїв екологічності проєктів до процедур моніторингу та стимулювання банків. Це створює невизначеність для фінансових установ та інвесторів щодо очікуваної ефективності таких проєктів.

Значною перешкодою є обмежена фінансова спроможність банків та високий рівень ризику, що посилюється воєнним станом економіки. Багато банків, особливо регіональних, не мають достатнього капіталу для участі у довгострокових і високоризикових «зелених» інвестиціях. Паралельно, високий рівень непрацюючих кредитів у банківському секторі та недостатньо розвинена система кредитного моніторингу ускладнюють виділення ресурсів на проєкти сталого розвитку.

Низький рівень обізнаності та експертизи серед банківських працівників і регуляторів обмежує застосування міжнародних стандартів ESG, GRI, SASB та принципів Equator. Відсутність належної кваліфікації та досвіду призводить до нерівномірної оцінки ризиків, недостатньої прозорості звітності та зменшення довіри потенційних інвесторів.

Ринок «зелених» фінансів в Україні характеризується слабкою інфраструктурою та обмеженим доступом до міжнародного фінансування. Відсутні ефективні платформи для обміну інформацією про «зелені» інвестиції, стандартизовані інструменти та механізми гарантування, які у зарубіжних практиках дозволяють знижувати ризики та стимулювати банки до участі у таких проєктах.

Нарешті, соціально-політичні фактори, зокрема війни та її руйнівні наслідки, створюють додаткову невизначеність і стримують розвиток довгострокових стратегій сталого розвитку у банківській діяльності. Інвестори та банки обережно підходять до проєктів із високою соціальною та екологічною значущістю, оскільки їх реалізація може стикатися з непередбачуваними ризиками та затримками.

Таким чином, основними бар'єрами для широкого впровадження механізмів сталого розвитку банківської діяльності в Україні є: відсутність комплексної державної стратегії та нормативної бази, обмежена фінансова спроможність банків, недостатня кваліфікація персоналу, слабка інфраструктура ринку «зелених» фінансів та соціально-політична нестабільність. Подолання цих бар'єрів потребує системного підходу, включаючи розробку національної стратегії, підвищення компетенцій банківських установ, залучення міжнародних ресурсів та створення прозорих механізмів стимулювання та контролю за впровадженням принципів сталого розвитку.

Аналізуючи зарубіжні практики впровадження механізмів сталого розвитку банківської діяльності, можна виділити низку можливостей для їх адаптації в умовах України, з урахуванням післявоєнного стану економіки та поточного розвитку ринку «зелених» фінансів. Досвід міжнародних банків демонструє ефективність використання зелених та соціальних облігацій як інструменту мобілізації фінансів для екологічно та соціально значущих проєктів. В українських умовах це може стати основою для розвитку національного ринку «зелених» облігацій, зокрема шляхом впровадження державної стратегії, яка поєднувала б міжнародні стандарти та практики з реаліями післявоєнного відновлення економіки. Така стратегія має включати чіткі критерії екологічності та соціальної ефективності проєктів, механізми моніторингу їх реалізації та стимулювання для банківських установ через податкові преференції, державні гарантії чи участь міжнародних фінансових інститутів у спільному фінансуванні.

Другий напрямок адаптації стосується кредитування бізнесу та інвестицій у проєкти з підвищеною соціальною та екологічною значущістю. Досвід National Australia Bank та DBS Group показує, що поєднання стандартного банківського кредитування із вимогами щодо енергетичної ефективності, зменшення викидів та соціальної відповідальності клієнтів дозволяє мінімізувати ризики та підвищити довгострокову стійкість

портфеля активів. В Україні такі підходи можуть застосовуватися у фінансуванні відновлювального будівництва, зеленої інфраструктури, агросектору та відновлюваної енергетики, при цьому важливим аспектом є створення ефективної системи оцінки ризиків, яка враховує специфіку післявоєнної економіки, нестабільність ринку та обмежений доступ до капіталу.

Ще один напрям – це інтеграція ESG-критеріїв у стратегії банківської діяльності та звітність про сталий розвиток. Практика BBVA, UniCredit та TD Bank демонструє, що формування внутрішніх ESG-політик, розробка систем оцінки впливу проєктів на довкілля і суспільство та прозоре звітування за міжнародними стандартами (GRI, SASB, Equator Principles) підвищують довіру інвесторів і сприяють залученню зовнішніх фінансових ресурсів. Для України це може стати особливо важливим у контексті залучення міжнародної допомоги та інвестицій у післявоєнне відновлення, створення прозорих процедур оцінки проєктів та підвищення ефективності нагляду за кредитуванням «зелених» та соціально значущих проєктів.

Крім того, досвід зарубіжних банків доводить, що цифровізація та інноваційні фінансові технології є важливим елементом забезпечення сталого розвитку. Впровадження безпаперових технологій, онлайн-банкінгу та платформ для моніторингу ESG-показників дозволяє одночасно зменшувати екологічний слід діяльності банків та підвищувати ефективність їх операцій. В Україні цей підхід може бути використаний для формування сучасної інфраструктури зеленого фінансування, особливо у сегментах малого та середнього бізнесу, який потребує доступу до прозорих та ефективних фінансових інструментів.

Нарешті, адаптація зарубіжного досвіду передбачає активну взаємодію з зацікавленими сторонами – державними органами, міжнародними фінансовими установами, громадянським суспільством та корпоративними клієнтами. Така взаємодія дозволяє формувати спільні ініціативи, координувати розвиток ринку «зелених» фінансів та створювати сприятливе

середовище для реалізації проєктів сталого розвитку, одночасно мінімізуючи фінансові та екологічні ризики.

Таким чином, адаптація міжнародних практик для України передбачає комплексний підхід, що поєднує розвиток національного ринку «зелених» облігацій, впровадження ESG-критеріїв у кредитування та інвестиції, цифровізацію банківських процесів і активну взаємодію з зацікавленими сторонами, що створює передумови для стабільного, ефективного та соціально відповідального функціонування української банківської системи у післявоєнний період.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Здійснене дослідження свідчить, що сталий розвиток банківської діяльності є багатовимірним поняттям, що поєднує економічну стабільність, управління ризиками, соціальну відповідальність та екологічну стійкість. Незважаючи на значну кількість досліджень у міжнародній практиці, у науковій спільноті поки не сформовано єдиного підходу до визначення поняття сталого розвитку банків, що підтверджує багатогранність і комплексність цього явища. Аналіз теоретичних підходів дозволив виділити кілька груп поглядів: одні дослідники акцентують увагу на економічних показниках та фінансовій стабільності банків, інші підкреслюють важливість соціальної відповідальності та екологічних ініціатив, а третя група поєднує обидва підходи, включаючи управління ризиками, ESG-стандарти та інтеграцію у фінансові стратегії банку. Таке узагальнення дозволяє визначити механізм сталого розвитку банківської діяльності на засадах соціальної відповідальності як комплекс взаємопов'язаних дій, що забезпечують економічну ефективність, зменшення ризиків, соціальну значущість та екологічну безпеку.

Аналіз зарубіжного досвіду останніх років показав, що провідні міжнародні банки впроваджують «зелене» кредитування, випуск соціальних та «зелених» облігацій, застосовують ESG-принципи у корпоративному управлінні та підвищують прозорість звітності. Такі практики забезпечують

підвищення фінансової стійкості, зниження кредитних і операційних ризиків, сприяють екологічно безпечним та соціально значущим інвестиціям. Особливо ефективним виявився підхід до комплексної оцінки проєктів із врахуванням енергоефективності, зменшення викидів CO₂ та інших екологічних критеріїв, а також інтеграція цифрових технологій, що підвищують ефективність банківських процесів та зменшують екологічний слід. Для України, яка перебуває в стані війни та потребує відновлення економіки, запровадження таких практик є актуальним, проте вимагає адаптації до національних умов. Важливою є розробка комплексної державної стратегії «зеленого» фінансування та ринку «зелених» облігацій, вдосконалення регуляторних вимог, підготовка кваліфікованих кадрів та створення системи моніторингу кредитних ризиків. Перспективи подальших наукових розвідок включають оцінку ефективності впровадження принципів сталого розвитку для зниження рівня проблемних кредитів, підвищення довгострокової ліквідності та доходності банків, а також дослідження взаємозв'язку між економічною ефективністю та соціально-екологічною відповідальністю фінансових установ. В цілому, формування комплексної моделі сталого розвитку банківського сектору сприятиме забезпеченню економічної ефективності, соціальної згуртованості та екологічної безпеки навіть в умовах воєнного стану.

Література

1. Національний банк України. (2021). *Політика щодо розвитку сталого фінансування в Україні на період до 2025 року*. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Sustainable_finance_policy_2021.pdf. (Дата звернення 01.11.2025 р.).
2. Національний банк України. (2024). *ESG Strategy of the National Bank of Ukraine*. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/ESG%20strategy_public.pdf?v=14. (Дата звернення 01.11.2025 р.).

3. Ільчук, В., & Шпомер, А. (2025). *Соціальна відповідальність як засіб підвищення ефективності функціонування небанківських фінансових установ в умовах воєнного стану*. Науковий вісник Полісся, (2(29)), 382–401. URL:[https://doi.org/10.25140/2410-9576-2024-2\(29\)-382-401](https://doi.org/10.25140/2410-9576-2024-2(29)-382-401). (Дата звернення 02.11.2025 р.).
4. Scholtens, B. (2017). *Why finance should care about ecology*. *Trends in Ecology & Evolution*, 32(7), 500–505. URL:<https://doi.org/10.1016/j.tree.2017.03.013>. (Дата звернення 02.11.2025 р.).
5. Weber, O., & Feltmate, B. (2016). *Sustainable Banking: Managing the Social and Environmental Impact of Financial Institutions*. University of Toronto Press. URL:<https://doi.org/10.3138/9781442629325>. (Дата звернення 03.11.2025 р.).
6. Сороківська, М. В. (2021). *Методи кількісного аналізу ризиків та фінансова оптимізація інвестиційних портфелів*. Тернопіль: THEU.
7. Kliestik, T., Misankova, M., & Kocisova, K. (2023). *ESG performance and financial stability of European banks: Evidence and challenges*. *Journal of Risk and Financial Management*, 16(2), 102–119. URL:<https://doi.org/10.3390/jrfm16020102>. (Дата звернення 03.11.2025 р.).
8. European Banking Authority. (2023). *Report on the integration of ESG risks in the supervision of credit institutions*. Paris: EBA. URL:<https://www.eba.europa.eu>. (Дата звернення 03.11.2025 р.).
9. Global Alliance for Banking on Values (GABV). (2022). *Real Economy – Real Returns: The Business Case for Values-based Banking*. Amsterdam: GABV. URL:<https://www.gabv.org>. (Дата звернення 04.11.2025 р.).
10. Будько, О.В & Снімщіков, А.О. (2025). *Управління сталим розвитком банків*. *Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом*. Економічні науки. 121-128. URL:<https://doi.org/10.32689/2523-4536/78-18>. (Дата звернення 04.11.2025 р.).
11. Ding L., Zhuang Y., Jiang S. (2022). *Green credit and high-quality sustainable development of banks*. *Environmental Science and Pollution Research*,

29, 80871–80881 URL:<https://doi.org/10.1007/s11356-022-21438-w> (Дата звернення 04.11.2025 р.).

12. Ozili Peterson K. (2024). Sustainable development and bank non-performing loans: are they correlated? *Arab Gulf Journal of Scientific Research*, Vol. 42 No. 3 pp. 551–565, URL.: <https://doi.org/10.1108/AGJSR-01-2023-0028>. (Дата звернення 04.11.2025 р.).

13. Avrampou A., Skouloudis A., Iliopoulos G., Khan N. (2019). Advancing the Sustainable Development Goals: Evidence from leading European banks. *Sustainable Development*, 27, 743–757. URL:<https://doi.org/10.1002/sd.1938>

14. Bhutta M., Tariq M., Farrukh M., Raza S., Iqbal J. (2022). Green finance and sustainable development: the role of green bonds. *Environmental Economics*, 13, 56–62. URL:<https://doi.org/10.1016/j.techfore.2021.121378>. (Дата звернення 04.11.2025 р.).

15. Gangi F., Meles A., D'Angelo E., Daniele L.M. (2019). Sustainable development and corporate governance in the financial system: Are environmentally friendly banks less risky? *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, 26, 529–547. URL:<https://doi.org/10.1002/csr.1699>. (Дата звернення 04.11.2025 р.).

16. Луців, Б., Дзюблюк, О., Чайковський, Я., Луців, П., & Чайковський, Є. (2024). Роль зеленого банкінгу в забезпеченні цілей сталого економічного розвитку. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 1(54), 23–36. URL: <https://doi.org/10.55643/fcaptp.1.54.2024.4250>. (Дата звернення 04.11.2025 р.).

17. Li X., Zhang Y., Feng H., Wang J. (2022). Digital finance and sustainable development: mitigating ecological inequality in China. *Journal of Cleaner Production*, 358, 45–53. URL: <https://doi.org/10.1002/bse.3105>. (Дата звернення 04.11.2025 р.).

18. Samour, A., Baskaya, M. M., & Tursoy, T. (2022). The Impact of Financial Development and FDI on Renewable Energy in the UAE: A Path

towards Sustainable Development. *Sustainability*, 14(3), 1208. URL: <https://doi.org/10.3390/su14031208>. (Дата звернення 04.11.2025 р.).

19. Umair Saeed Bhutta, Adeel Tariq, Muhammad Farrukh, Ali Raza, Muhammad Khalid Iqbal (2021). Impact of green credit on credit risk: evidence from Eurozone banks. *International Journal of Finance & Banking Studies*, 10, 201–213. URL: <https://doi.org/10.1016/j.jenvman.2021.113156>. (Дата звернення 04.11.2025 р.).

References

1. National Bank of Ukraine (2021), “Policy on the development of sustainable finance in Ukraine for the period until 2025”, available at: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Sustainable_finance_policy_2021.pdf. (Accessed 01.11.2025), “”,

2. National Bank of Ukraine (2024), “ESG Strategy of the National Bank of Ukraine”, available at: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/ESG%20strategy_public.pdf?v=14. (Accessed 01.11.2025), “”,

3. Il'chuk, V., & Shpomer, A. (2025), “Social responsibility as a means of increasing the efficiency of non-bank financial institutions in martial law”, *Naukovyj visnyk Polissia*, vol. 2(29), 382–401. [https://doi.org/10.25140/2410-9576-2024-2\(29\)-382-401](https://doi.org/10.25140/2410-9576-2024-2(29)-382-401).

4. Scholtens, B. (2017), “Why finance should care about ecology”, *Trends in Ecology & Evolution*, vol. 32(7), pp. 500–505. <https://doi.org/10.1016/j.tree.2017.03.013>.

5. Weber, O., & Feltmate, B. (2016), “Sustainable Banking: Managing the Social and Environmental Impact of Financial Institutions”, University of Toronto Press. <https://doi.org/10.3138/9781442629325>.

6. Sorokivs'ka, M. V. (2021), *Metody kil'kisnoho analizu ryzykiv ta finansova optymizatsiia investytsijnykh portfeliv* [Quantitative risk analysis

methods and financial optimization of investment portfolios], TNEU, Ternopil', Ukraine.

7. Kliestik, T., Misankova, M., & Kocisova, K. (2023), “ESG performance and financial stability of European banks: Evidence and challenges”, *Journal of Risk and Financial Management*, vol. 16(2), pp. 102–119. <https://doi.org/10.3390/jrfm16020102>.

8. European Banking Authority. (2023), “Report on the integration of ESG risks in the supervision of credit institutions”, available at: <https://www.eba.europa.eu>. (Accessed 03.11.2025).

9. Global Alliance for Banking on Values (GABV) (2022), “Real Economy – Real Returns: The Business Case for Values-based Banking”, available at: <https://www.gabv.org>. (Accessed 04.11.2025).

10. Bud'ko, O.V & Snimschikov, A.O. (2025), “Managing the sustainable development of banks”, *Naukovi pratsi Mizhrehional'noi Akademii upravlinnia personalom. Ekonomichni nauky*, pp. 121-128. <https://doi.org/10.32689/2523-4536/78-18>.

11. Ding, L., Zhuang, Y. and Jiang, S. (2022), “Green credit and high-quality sustainable development of banks”, *Environmental Science and Pollution Research*, vol. 29, pp. 80871–80881 <https://doi.org/10.1007/s11356-022-21438-wiu>

12. Ozili Peterson, K. (2024), “Sustainable development and bank non-performing loans: are they correlated?”, *Arab Gulf Journal of Scientific Research*, Vol. 42, No. 3, pp. 551-565. <https://doi.org/10.1108/AGJSR-01-2023-0028>.

13. Avrampoum, A. Skouloudism, A. Iliopoulosm, G. and Khanm, N. (2019), “Advancing the Sustainable Development Goals: Evidence from leading European banks”, *Sustainable Development*, vol. 27, pp. 743-757. <https://doi.org/10.1002/sd.1938>

14. Bhutta, M. Tariq, M. Farrukh, M. Raza, S. and Iqbal, J. (2022), “Green finance and sustainable development: the role of green bonds”,

Environmental Economics, vol. 13, pp. 56-62.
<https://doi.org/10.1016/j.techfore.2021.121378>.

15. Gangi, F. Meles, A. D'Angelo, E. and Daniele, L.M. (2019), “Sustainable development and corporate governance in the financial system: Are environmentally friendly banks less risky?”, Corporate Social Responsibility and Environmental Management, vol. 26, pp. 529-547.
<https://doi.org/10.1002/csr.1699>.

16. Lutsiv, B. Dziubliuk, O. Chajkovs'kyj, Ya. Lutsiv, P. and Chajkovs'kyj, Ye. (2024), “The role of green banking in achieving sustainable economic development goals”, Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice, vol. 1(54), pp. 23-36. <https://doi.org/10.55643/fcaptp.1.54.2024.4250>.

17. Li, X. Zhang, Y. Feng, H. and Wang, J. (2022), “Digital finance and sustainable development: mitigating ecological inequality in China”, Journal of Cleaner Production, vol. 358, pp. 45-53. <https://doi.org/10.1002/bse.3105>.

18. Samour, A. Baskaya, M.M. and Tursoy, T. (2022), “The Impact of Financial Development and FDI on Renewable Energy in the UAE: A Path towards Sustainable Development”, Sustainability, vol. 14(3), 1208. <https://doi.org/10.3390/su14031208>.

19. Bhutta, U.S. Tariq, A. Farrukh, M. Raza, A. and Iqbal, M.K. (2021), “Impact of green credit on credit risk: evidence from Eurozone banks”, International Journal of Finance & Banking Studies, vol. 10, pp. 201-213. <https://doi.org/10.1016/j.jenvman.2021.113156>.

Стаття надійшла до редакції 12.11.2025 р.